REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Verschijnt maandelijks, behalve in augustus

Samengesteld door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra. E. Hijmans

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE INRICHTING

Integration of Data-Processing Requirements and the Design of Electronic Equipement

K i r c h e r, P a u l — Hier wordt beschreven, wat van alle kanten is en wordt gedaan om de vindingen der elektronika bruikbaarder te maken voor administratieve doeleinden. Enerzijds ligt bij de ontwerpers en makers van elektronische apparatuur het accent in groeiende mate op de aanpassing aan de eisen van de bedrijfsadministratie: men verbetert de mogelijkheden voor snelle „input" en „output", men maakt de algemene machines zo dat ze letters zowel als cijfers kunnen verwerken, men versnelt de sortering, bouwt controlemechanismen in de machines, vergroot het geheugen, enz.

Anderzijds bestuderen de administratieve mensen van vele ondernemingen, accountantskantoren en studiegroepen intensief de mogelijkheden en de eisen die door verschillende administraties worden gesteld. Men gaat ertoe over, administratiesystemen aan te passen aan de mogelijkheden der machines, o.a. door invoering van andere codes, en door slechts van het normale afwijkende gevallen te doen rapporteren. De planning van het administratieve werk en de spreiding ervan in de tijd komen op de voorgrond. Aan de hand van de ervaringen van de eerste gebruikers gaat de schrijver nader op een en ander in. Hij geeft algemene richtlijnen voor de aanpak van studies op dit gebied.

A III - 3 *The Controller, maart 1956*
E 738.4

IV. LEER VAN DE CONTROLE

Vergelijkende cijfers in het jaarverslag

J o n g, D r s. J. d e — Meer en meer wordt er toe overgegaan, in het jaarverslag vergelijkende cijfers over voorafgaande jaren op te nemen, en dit is zeker nuttig te achten.

Omdat deze gegevens voorkomen in het jaarverslag, waarin als regel ook de accountantsverklaring over de jaarrekening van het verslagjaar is opgenomen, dient de accountant zich af te vragen of, en zo ja, welke (nieuwe) verantwoordelijkheid hieruit voor hem voortvloeit.

De schrijver meent dat de verwachting van het maatschappelijk verkeer omtrent de taak van de accountant in deze niet verder gaat dan dat hij heeft getoetst of de vergelijkingsgegevens met zorgvuldigheid zijn opgesteld. Dit impliceert niet, dat de accountant behoeft vast te stellen of deze cijfers als zodanig juist zijn.

De Commissie van Advies inzake Beroepsaangelegenheden van het N.I.V.A. heeft het vraagstuk bestudeerd, en gesteld dat terzake van de vergelijkingsgegevens „Art. 14 van het Reglement van Arbeid overeenkomstig toepasbaar te achten" is. Dan zouden deze cijfers aan een volkomen controle onderworpen moeten worden. De schrijver verdedigt echter de opvatting, dat de vraag naar de verantwoordelijkheid van de accountant voor de vergelijkende cijfers in het jaarverslag niet kan worden benaderd van dit Artikel 14 uit, omdat dit slechts slaat op toelichtingen betreffende de cijfers over het verslagjaar.

Tot slot geeft de schrijver de opvattingen in de Verenigde Staten weer; hier wordt de bedoelde verantwoordelijkheid niet aanvaard. In Engeland en Duitsland bestaan geen duidelijk geformuleerde opvattingen hieromtrent.

A IV - 2 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, april 1956*
E 771 : E 635.451

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Orthodoxy and Unorthodoxy in Standard Costs

Norcross, H. H. — Het belang van de toepassing van standaardkosten wisselt sterk met de aard en de omvang van het bedrijf. Een kleiner bedrijf dat werkt op een gebied waar veel technische veranderingen optreden en waar de technische eigenschappen van het produkt doorslaggevend zijn, zal bijvoorbeeld meer hebben aan technische research dan aan een geperfectionneerd kostprijsapparaat. Zelfs bij bedrijven waar een goede standaardkostenberekening wèl waardevol is, moet men oppassen voor een perfectionnisme, dat niet is aangepast aan de mogelijkheden en wenselijkheden van de gegeven situatie. Algemene recepten voor de inrichting van de efficiency- en kostenbewaking zijn niet gewenst. Elk geval stelt andere eisen, en het is altijd zaak het systeem zo eenvoudig mogelijk op te zetten. De schrijver illustreert dit aan praktijkervaringen uit kleine en grotere bedrijven.

Ba IV - 2b *Accountancy, mei 1956*
E 136.36

Prijszetting op basis van marginale of integrale calculatie?

Wilde, Ch B. de en P. R. van Heuzen — In dit artikel willen schrijvers wederom de vraag aan de orde stellen hoe de ondernemer tot een „short run" prijspolitiek komt, welke gegevens van kosten en opbrengsten en hun verloop hem ten dienste staan, en hoe hij deze gebruikt. Uitgangspunt is het streven naar maximale winst. Een vergelijking van de „marginale methode" en de „integrale methode" voert de schrijvers tot de slotsom, dat beide calculatiemethoden tot hetzelfde resultaat leiden ten aanzien van de prijs die de winst maximaliseert. Ook ten dienste van de „integrale" methode wensen zij de „break-even" analyse toegepast te zien.

De opvattingsverschillen op dit gebied zijn volgens de schrijvers in hoofdzaak gebaseerd op psychologische effecten die bij toepassing van de „marginale" calculatie en van de „integrale" calculatie optreden.

Het artikel is voorzien van een naschrift van de heer A. Nouwens, waarin op enkele punten afwijkende opvattingen worden gegeven.

Ba IV - 2d *Economie, april 1956*
E 136.2

Marginal policies of „excellently managed" companies

Early, J. S. — Dit artikel beschrijft en analyseert de resultaten van een enquête welke is gehouden onder een 200-tal grote en goed geleide industriële ondernemingen. Het doel van het onderzoek was, na te gaan of in de Amerikaanse en Canadese grootindustrie de „marginale" kostenbeschouwing, prijs-, markt- en investeringspolitiek een doorslaggevende rol spelen.

De schrijver concludeert na uitvoerige statistische analyse dat dit inderdaad het geval is. Bij het merendeel van de antwoordende ondernemingen worden periodieke overzichten van variabele en vaste kosten e.d. niet alleen gemaakt, maar ook gebruikt bij het nemen van beslissingen over prijszetting, afzetbevordering, nieuwe produkten en investeringen. Uit de antwoorden blijkt ook dat vele dezer ondernemingen hun politiek baseren op verwachtingen en calculaties over vrij korte perioden (enkele jaren) en streven naar het bereiken van maximale winst op korte termijn; zij stellen zich geheel in op de dynamiek van onze uitermate snel veranderende economie, en zien in aanpassing daaraan door middel van „marginalistische" politiek en snelle afschrijving van het produktieapparaat de beste winstkansen.

Voor dit type onderneming blijkt dus de theorie van de integrale kostenbeschouwing en de bedrijfspolitiek op lange termijn, zoals die o.a. door Joel Dean is ontwikkeld, niet met de werkelijkheid overeen te komen.

Ba IV - 2d *The American Economie Review, maart 1956*
E 136.2

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Een onderzoek naar de emissie-bedrijvigheid van industriële, commerciële en transportondernemingen in Nederland na de Tweede Wereldoorlog

Lentz, Drs. T. en A. Ozinga — Bij het hier besproken onderzoek ging het om

de bij de emissies toegepaste financieringsfiguren, en in het bijzonder om het gebruik dat van de obligatie werd gemaakt. Nagegaan werd hoofdzakelijk, in hoeverre bij de keuze van de financieringsfiguur de door de bedrijfseconomie ontwikkelde theorieën van invloed zijn geweest of althans zouden kunnen zijn geweest, en in hoeverre andere overwegingen de keus hebben beïnvloed. Het onderzoek omvat de publieke emissies van industriële- en handelsondernemingen en scheepvaartmaatschappijen in de jaren 1946—1952. De gegevens werden hoofdzakelijk verkregen uit het emissie-prospectus. Het aantal uitgiften was 201, het totale bedrag 1.234.792.500 gulden.

Waarschijnlijk mede door de vaak zeer korte en weinig zeggende formulering van de beweegredenen voor de emissie in de prospecti, bleek het bestaan van een verband tussen financieringsfiguur en motivering zeer twijfelachtig. Uit het feit, dat bij gelijktijdige uitgifte van aandelen en obligaties de onderneming vrijwel nooit uitsluitsel geeft over een verschillende besteding van gelden verkregen met een verschillende financieringsfiguur, menen de schrijvers af te moeten leiden dat de theorie ten deze door de ondernemers hetzij bewust hetzij onbewust verworpen wordt. Het overgaan tot een obligatielening waarbij men zich laat leiden door de theoretische kriteria is voorzover uit het onderzoek gebleken geen enkele maal voorgekomen. De obligatielening is in de industriële sector een noodsprong die men slechts ongaarne maakt. Het overgaan ertoe kan men een diskwalificatie van de onderneming achten, een indruk die men dan ook vaak tracht weg te nemen door de conversiemogelijkheid. Hierdoor wil men sterk beklemtonen dat de marktconstellatie de obligatie aan de desbetreffende onderneming heeft opgedrongen.

Opvallend is dat juist de handel, waarvan men het niet zou verwachten, een uitgesproken voorkeur voor obligatieleningen laat zien.

Ba V - 3d *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, april 1956*
E 325.22/3

Het jaarverslag en de liquiditeit

P r u y t, P r o f. D r. B. — Naar aanleiding van de grote betekenis, welke — terecht — door de commissie jaarverslaggeving der vier werkgeversbonden aan het liquiditeitsvraagstuk wordt toegekend, gaat de schrijver dieper in op de benadering van het evenwicht tussen vermogensbehoefte en beschikbaar vermogen op ieder moment. Hij onderzoekt de voornaamste opvattingen op dit gebied, en wel die van H. J. van der Schroeff en die van J. L. Mey.

De eerstgenoemde pleit voor de „totale financiering". Deze heeft volgens de schrijver van het onderhavige artikel de bezwaren van overliquiditeit — welke kan worden veroorzaakt door de dynamiek van het economisch leven — en eenzijdig gerichte kapitaalvraag.

De door J. L. Mey voorgestane partiële financiering slaat zover door in de andere richting — die van het vreemde vermogen — dat omvangrijke reserve-activa nodig kunnen zijn om illiquiditeit te ontgaan. Geen van beide systemen kan volgens de schrijver dan ook bevrediging schenken. Een combinatie van beide gedachten kan worden bereikt, door uit te gaan van een beschouwing van de financiële structuur met inachtneming van het diversiteitsverschijnsel, niet alleen ten aanzien van de vermogensbehoefte, maar evenzeer wat betreft de wezenlijke aard der middelen welke de onderneming ter beschikking staan. Aldus beschouwd, heeft ook het vreemde vermogen een permanente kern. Bij het ontwerpen van het financieringsplan moet, hiervan uitgaand, juist zoveel weerstandsvermogen worden geschapen als nodig is.

Indien de hier geschetste gedachtengang wordt gevolgd, blijkt de richtlijn van de commissie jaarverslaggeving volgens welke de balans „in volgorde van liquiditeit" moet worden opgebouwd, niet tot een juist inzicht in de werkelijke liquiditeit te leiden.

Dit inzicht kan door een balansindeling niet worden gegeven, daar dan de actief- en passiefposten in tweeën gesneden zouden moeten worden, hetgeen zeer verwarrend zou werken. De wens van de commissie, dat in het verslag van de directie de liquiditeitspositie zal worden belicht, ontvangt hierdoor een extra grote betekenis.

Ba V - 7 *De Naamloze Vennootschap, april 1956*
E 322/3

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Brainstorming — Better Way to Solve Plant Problems

B i t t e l, L. R. — Twee manieren om het scheppend denken van de employés te bevorderen worden tegenwoordig in Amerikaanse bedrijven toegepast. De ene weg is om de mensen beginselen en technieken bij te brengen waardoor men gemakkelijker op vruchtbare gedachten komt. De andere weg, die in dit artikel uitvoerig wordt beschreven en met voorbeelden toegelicht, is de zogenaamde „brainstorming". Hierbij gaat het om de

stimulerende invloed van de groep op het denken van de enkeling. Verder geldt, dat naarmate meer ideeën worden geproduceerd, ook het gehalte der voorstellen beter wordt.

De schrijver wijst erop, dat de hier toegepaste beginselen niet nieuw zijn, en deelt het een en ander mee over hun voorgeschiedenis.

Ingegaan wordt o.m. op de voorwaarden waaraan voldaan moet zijn wil scheppend denken in een bedrijf mogelijk zijn. Voorts worden enkele algemene wenken gegeven voor de aanpak van het „scheppend denken in groepen". Tot slot bevat het artikel een gedetailleerde beschrijving van de werkwijzen bij een viertal ondernemingen.

Ba VI - 1 *Factory Management and Maintenance, mei 1956*
E 641.212.46/7

Economics of Scale and European Integration

Scitovsky, Tibor — De schrijver wil nagaan in hoeverre verlaging van de kosten van de West-Europese produktie zal kunnen worden bereikt als gevolg van eenwording van de Europese markt. Daarbij gaat hij uit van een analyse van de belemmeringen die bij de huidige structuur aan het zo doelmatig mogelijk gericht zijn der investeringen in de weg staan.

In het bijzonder vraagt hij zich af hoe het komt dat in Europa vaak verouderde, duurdere produktiemethoden zich handhaven naast modernere, die minder kosten veroorzaken. Hij stelt dan, dat de nieuwe methoden meestal een groter apparaat vereisen, dat slechts bij een bepaalde massa volledig bezet is. Wanneer er verscheidene bedrijfshuishoudingen met elkaar concurreren die elk een te geringen afzet hebben om deze apparatuur direct rendabel te kunnen exploiteren, moet het bedrijf dat de nieuwe methode wil invoeren, eerst een deel van de markt op zijn concurrenten veroveren. Dat gaat meestal alleen ten koste van zware offers, en soms gelukt het zelfs dan niet in voldoende mate. Zulk een bedrijf gaat daar niet zo spoedig toe over, en daardoor blijft soms lange tijd het kostenpeil in een gehele bedrijfstak hoger dan mogelijk ware met toepassing der nieuwste vindingen.

Naarmate de bedrijven groter zijn, is dit gevaar minder; ook de snelheid waarmee de vraag naar het produkt toeneemt, is een factor, evenals de concurrentieverhoudingen, met name de elasticiteit van vraag en aanbod, in het algemeen en wat betreft de afzet van een bepaald bedrijf.

Toepassing van de gegeven analyse op de West-Europese markt leidt o.m. tot de conclusie, dat hier veel bedrijfstakken zijn met beperkte afzet en persoonlijke en goede relaties tussen vrij kleine concurrenten, waar een overgang op moderne, een grote massa vereisende produktiemethoden vrijwel onmogelijk is, tenzij ze door de bedrijven in onderlinge samenwerking wordt verwezenlijkt.

Ook overigens liggen de concurrentieverhoudingen minder gunstig dan in de Verenigde Staten. Het distributiesysteem is minder goed georganiseerd, en de kleine familiezaak speelt een relatief grote rol, waardoor minder efficiënte bedrijven toch lang kunnen blijven bestaan. Een en ander belemmert de economische ontwikkeling in belangrijke mate, zoals de schrijver uitvoerig uiteenzet.

Het effect van Europese integratie op deze verhoudingen zal grotendeels indirect zijn en eerst op lange termijn merkbaar worden. Voorwaarde voor dit effect is uiteraard, dat de ondernemers vertrouwen hebben in het blijvend karakter van de integratie, en ook in de stabiliteit der monetaire verhoudingen.

Ba VI - 6 *The American Economic Review, maart 1956*
E 136.242

De waardering van de samenwerkingsvormen in de sector van de middengrote en kleine ondernemingen

Goldschmidt, Dr. H. O. — Door een Commissie Concentratievormen, ingesteld door de Nederlandse Katholieke Middenstandsbond, zijn waarderingsnormen opgesteld voor de verschillende vormen van „horizontale" en „verticale" samenwerking van middenstandsondernemingen. Samenwerking heeft voor- en nadelen op maatschappelijk-ethisch en op economisch gebied. Bij de beschouwing van de maatschappelijk-ethische aspecten gaat de schrijver, evenals de Commissie, uit van het beginsel van zo groot mogelijke mate van vrijheid en zelfverantwoordelijkheid van het individu. Wat de economische kant aangaat, zal elke samenwerking altijd voordeel betekenen, omdat zij anders geen zin zou hebben voor de bedrijfsgenoten en dus niet zou zijn aanvaard.

Uitgaand van de op deze grondslag ontwikkelde normen bespreekt de schrijver de vijf hoofdtypen van horizontale concentratie: die ten aanzien van de produktie, de inkoop, de verkoop, de financiering, en de administratie. Vooral de samenwerking ten aanzien van produktie en verkoop wordt in bepaalde vormen als schadelijk voor de zelfstandigheid van het individu aangemerkt.

Ter illustratie bespreekt de schrijver tot slot de huidige samenwerkingsvormen in de bakkerij. Hij stelt, dat deze uit maatschappelijk-ethische overwegingen zeer bedenkelijk zijn te noemen, vooral voorzover zij de produktie betreffen, en dat zij slechts in uiterste noodzaak aangegrepen mogen worden.

Ba VI - 9 *Economie, april 1956*
E 633.2

Efficiëntie en openbaar bestuur

M e y, Prof. Dr. A. — De schrijver schetst de problemen van het streven naar doelmatigheid, zoals die liggen bij het openbaar bestuur. Bestaan enerzijds ten aanzien van de doelstelling en gedeeltelijk ook van de middelen welke voor verwezenlijking daarvan ter beschikking staan, belangrijke overeenkomsten met de problematiek in de onderneming, anderzijds zijn grote verschillen waar te nemen. Bij het openbaar bestuur moet er doelmatigheid zijn in de „temporisatie" der vele verschillende noodzakelijkheden en gewenstheden. Deze temporisatie behoort tot het gebied der beleidsvorming, en zij wordt mede beheerst door het politiek oordeel en door de beschikbare middelen; financieringsprojectie dient deze coördinatie. Het aldus geprojecteerde beleid wordt in budgetvorm aan het parlement voorgelegd ter autorisatie. Deze autorisatie betekent niet, dat de geprojecteerde bedragen nu ook moeten worden besteed, doch dat de desbetreffende plannen zo doelmatig mogelijk moeten worden uitgevoerd. Daar het budget tevoren en voor een jaar wordt opgesteld, is het niet geschikt als detailbegroting voor de uitvoering van het beleid. De schrijver bespreekt de onder Minister Lieftinck ingevoerde taakstellende budgettering, welke de vorm kreeg van periodieke credietopening vooraf voor periodieke posten en incidentele credietopening voorafgaande aan opzichzelfstaande belangrijke opdrachten. Aldus werd een grondslag voor efficiëntiebewaking verkregen, welke ook in het buitenland belangstelling heeft getrokken.

Hoewel veel is bereikt, is doorgaande opbouw op die grondslagen gewenst; de schrijver geeft een overzicht van hetgeen te doen is. Bovendien heeft de organisatieleer ook in de laatst tijd vorderingen gemaakt, en de vraag dringt zich op in hoeverre de invoering van nieuwe methoden en werkwijzen mogelijk en gewenst ware.

B a VI - 13 *Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, april 1956*
E 643.01 : E 611.221

Förderung höherer Führungskräfte der Unternehmung

Het maart-nummer van „Industrielle Organisation" is geheel gewijd aan de vraagstukken welke verband houden met de leiding van ondernemingen en de vorming van leidende functionarissen. In een zestal artikelen worden verschillende aspecten hiervan uitvoerig belicht.

B a VI - 16 *Industrielle Organisation, nr 3 1956*
E 641.22 : E 641.212.4

What Automation Means

W o o l l a r d, F. G. — Hier wordt o.m. ingegaan op een aantal aspecten van de automatisering, die in de meeste uiteenzettingen over dit vraagstuk worden vergeten. Automatisering betekent niet alleen minder rechtstreekse arbeid van mensen (en vaak in totaal minder menselijk arbeid); ze betekent ook belangrijke besparingen van andere aard. Het vloeroppervlak dat nodig is wordt vaak veel minder; voorraden en goederen in bewerking eveneens. Dikwijls worden er belangrijk minder produkten beschadigd dan bij hantering door de mensen. Ook de veiligheid wordt veel groter. De levensduur van kostbare snijgereedschappen kan worden opgevoerd doordat men de gunstigste snijsnelheden kan kiezen. Automatische inspectie der produkten is veel goedkoper dan de tijdrovende inspectie bij niet-geautomatiseerde processen.

De schrijver gaat ook in op de sociale en bedrijfseconomische aspecten van de automatisering en op de vraag, welke industrieën zich ervoor lenen en welke niet. Ter sprake komt o.m. het probleem van de werktijdverkorting en de houding van de vakverenigingen tegenover deze vraagstukken.

B a VI - 19 *The Accountant, 5 mei 1956*
E 512.121

How much Can Industry Automate?

De American Society of Tool Engineers heeft een onderzoek gedaan in de metaal be- en verwerkende industrieën en daarop schattingen gebaseerd omtrent de mate waarin automatisering in verschillende bedrijfstakken op de duur mogelijk zal zijn. Een conclusie is, dat ongeveer 16 % van de fabricagebewerkingen in de metaalindustrie zich leent voor

automatisering. Deze 16 % van de bewerkingen omvat echter een enorme hoeveelheid machines die door volautomaten vervangen of tot volautomaten omgebouwd zouden moeten worden. Hierover zijn eveneens schattingen gemaakt.

Het rapport van de A.S.T.E. vermeldt verder o.m., dat automatisering in middelgrote bedrijven in het algemeen gemakkelijker is dan in zeer grote, terwijl ook kleine bedrijven in bepaalde gevallen geautomatiseerd zullen kunnen worden.

Waar de bedrijven van mening zijn dat automatisering niet of nog niet mogelijk is, liggen de belemmeringen bijna altijd in veranderlijkheid van produkt en/of bewerking. Wanneer geautomatiseerde installaties met grotere aanpasbaarheid ontwikkeld zouden kunnen worden, zou dit de mogelijkheden belangrijk verruimen. Ook standaardisering van produkten en processen kan hiertoe bijdragen.

B a VI - 19 *Factory Management and Maintenance, maart 1956*
E 512.12

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Is de kern (fabriekscommissie) nog een waardevol orgaan voor overleg?

E x, Drs. J. — Teneinde gegevens te verkrijgen over de opinie van een aantal arbeiders omtrent de kern, het orgaan dat hun belangen bij de directie vertegenwoordigt, werd een aantal gesprekken gevoerd met werkers uit de metaal-, textiel-, schoen- en tapijtindustrie. Het resultaat van deze 500 interviews wordt in dit artikel weergegeven en van commentaar voorzien. Het blijkt, dat 40 % van de ondervraagden niet op de hoogte was van het bestaan van de kern, terwijl een verdere 50 % er ongunstig over oordeelde en 20 % gunstig. Voor verschillende bedrijven lopen deze verhoudingen uiteraard vrij sterk uiteen, maar ook voor de bedrijven waar zij het minst ongunstig liggen kan veilig worden gesteld dat de kern zonder meer geen levend orgaan is; zij heeft weinig belangstelling van de arbeiders die zij vertegenwoordigt.

Uit de gevoerde gesprekken is anderzijds gebleken, dat vooral bij de bazen, en ook bij een deel der uitvoerende arbeiders, wel degelijk echte belangstelling bestaat voor overleg, wanneer dit betrekking heeft op de eigen taak, op de eigen concrete en dagelijkse arbeid in het bedrijf. De behoefte aan dit overleg neemt toe met de verdere splitsing der functies.

Dit overleg kan niet doelmatig plaatsvinden in de kern, omdat hier bij het contact met de directie het hoger en lager kader geheel ontbreekt, en omdat de kern de facto optreedt buiten de eigenlijke werksfeer. De ondernemingsraad zal de mogelijkheid openen, alle standpunten ook van lager en hoger kader, bij het nemen van besluiten in aanmerking te nemen; dit is een winstpunt ten opzichte van de kern. De sociale afstand tussen de verschillende groepen in het bedrijf zal de ondernemingsraad echter niet kunnen opheffen, en zij biedt ook geen oplossing voor het vraagstuk van het overleg op werkniveau. Zulk een oplossing dient te worden gezocht in de dagelijkse werksfeer en niet in een instituut dat enige malen per jaar een vergadering houdt.

B a VII - 4 *Tijdschrift voor Efficiëntie en Documentatie, april 1956*
E 642.314.2

Het gebruik van audio-visuele hulpmiddelen

D i f f e l e n, E. M. v a n — Visuele middelen, en vooral het bewegende beeld worden van ouds vereenzelvigd met „amusement", niet met opvoeding en lering; onze westerse landen werden lang beheerst door een sterk verbalisme, zodat „het woord" ook nu nog ernstiger wordt genomen dan „het beeld". Toch heeft „zien" een meer directe relatie met alle mentale processen, en daardoor kunnen de visuele middelen zeer waardevolle bijdragen tot opvoeding en lering geven, als men zich maar bewust is van de noodzaak om de beelden te verlossen van de ontspanningssfeer die ze meebrengen. Dit kan o.m. door bepaalde hoofdzaken van een te vertonen film vooraf te vertellen. Afzonderlijke foto's van de hoofdmomenten van de film kunnen daarbij zeer goede diensten bewijzen.

Ook het gehoor is van groot belang in het vormingswerk, en de combinatie van horen en zien tot een geheel stelt in staat tot het maken van hulpmiddelen, die de aandacht dwingen en de weg banen tot een ongehinderde leersituatie. Echter moet in psychologisch verantwoorde audio-visuele hulpmiddelen het visuele domineren, ook wat het tempo betreft, en het auditieve volgen.

De schrijver wijst er tot slot op, dat de werkzaamheid van een getoond beeld ook ligt in de omstandigheden waaronder het beeld wordt geprojecteerd. Daglichtprojectie is voor sommige doeleinden beter dan projectie in het donker.

B a VII - 7 *Tijdschrift voor Efficiënte Bedrijfsorganisatie, april 1956*
E 641.212.4